

Goran Gluvić

Zadnji poletni ples

Založba Mondena, Grosuplje 1994

Goran Gluvić ima pri svojih letih za seboj že nenavadno obsežen opus, v katerem pa očitno prevladujejo (ali so vsaj nekoč prevladovala) dramska besedila pred pesniškimi. Na vsak način imamo tokrat priložnost, da se srečamo z njegovo četrto pesniško zbirko, ki po svoje logično nadaljuje prejšnje, čeravno tega morda na prvi pogled ni videti.

Poglejmo si njegovo dosedanjo pot. Njegov pesniški prvenec *Ulične revolucije* nam pove vse že z naslovom. Goranova poglobljena preokupacija je tu revolucija, a doživi poraz že v naslednji zbirki (*Predgovor k ljubezenskim pesmim*). Času primerno. Ostaneta le še propadla ideologija in svet, v katerega govoreči zagotovo ne spada: "V XX. stoletju sem. Pesniki, ki hočejo / biti pametnejši od svoje pesmi, je nikoli / ne zapišejo." On to očitno ni. Zato, ker bi rad deloval in bil angažiran, ker si tega neverjetno globoko želi, pa se ves čas zaveda, da je tega nezmožen. Na tej točki je potreben še en korak: da se sprijazni s svojo nezmožnostjo, in to naredi v svoji tretji zbirki. V tej se dokoplje do pomenljivih ugotovitev: "rajši imam sanje, ki se nikoli ne uresničijo"; ideologijo in svet je treba popolnoma zavreči; pesnik ostane le še zapisovalec sveta, ki se več ne bori in ne angažira v svetu, je "zgubljeni fant na mesečini", ki se boji "da bi komu storil krivico" – dokoplje pa se tudi do idilične zmote: "vzemi se" (pesnik?!). "in se izpoj: to je tvoje orožje!" V resnici gre za deklarativne ugotovitve, da je treba pustiti ideologijo v miru in se preusmeriti v zasebnost. In v resnici je to le Gluvićev dokončni zasebni obračun z ideologijo in svetom, nekakšen katarzis, dosežen v "zmerjanju lepe Vide". Zdaj je pripravljen za nadaljevanje, morda za preobrat.

Kako je zdaj z Gluvićem v *Zadnjem poletnem plesu*? Pesniški subjekt, ali recimo raje drugače – Gluvić – tu postane objektiv, fotografski objektiv. Ali pa se to vsaj trudi biti. Videti je, kot da bi lahko z distance gledal na samega sebe, pa tudi na okolico, in vse to vestno ter natančno zapisoval in dokumentiral. Zdaj, ko ni več sveta "tam zunaj", s katerim bi bilo treba obračunati, zdaj ko ni več niti obračuna s samim seboj, zdaj lahko končno samo še beleži. In zdaj se mu vendar lahko za vsem tem

beleženjem svetlika vprašanje o lastnem obstoju, ki je vprašanje o večnosti in minljivosti. Pri tem vprašanju Gluvić tudi že presega pozicijo fotografskega objektivna, a ne tako, da bi se vračal v zasebnost ali v angažma. Tu je še vedno prisoten razkol na dva svetova: delitev na tiste, ki mu že ali mu še bodo sledili (in teh je malo ali pa jih morda sploh ni), in tiste, ki tega niso zmožni. Da bo nekoliko bolj jasno: svet le-teh je svet, kjer se "začenjajo veseli dnevi / na stekleni cesti." in se samo "končujejo veseli / dnevi na steklenem parkirišču smrti." To je svet "enakomernega ritma minevanja" (zgolj minevanja!); tistih, ki si pustijo "ekranizirati misel", objektivizirati in dokumentirati spominjanje in se njihov obstoj končuje v silovitem viharju in razdejanju, ko obračunajo s preteklostjo in s spomini. In temu razdejanju ne sledi nič več. To je svet ljudi, ki živijo v (mavričnem) polkrogu z začetkom in z definitivnim koncem. Samo in zgolj to.

Glavić (in njegova obredna družica) preseže(ta) ta polkrog s predajanjem ljubezensko-erotičnemu "ritualu". Vendar ta ne poveže točke konca z začetno točko v "popolni večni krog". V njunem ritualu, ki ga lako poimenujemo tudi ples, ali morda preprosto ljubezen, takšne točke konca sploh ni. Oziroma: v tem "ritualu" – plesu – je 'zaobsežena večnost, ki pa jo lahko bolje kot večnost v metafizičnem pomenu raje imenujemo neomejenost. Gre za neomejenost v svetu, neomejenost s preteklostjo, s spomini, z zunanjim, z "okoliškim", z umestitvijo vanj. Skratka: nekakšna popolna svoboda, ki pa ni več pesniška svoboda in ni več utemeljena v pesništvu (tako kot je bilo v prejšnjih Gluvićevih zbirkah skoraj vsako ravnanje utemeljeno tudi ali celo izključno s pozicije pesnika in v pesniškem angažmaju). Sled pesnika in pesniškega subjekta ostaneta le še v vseskoz prisotni, a skriti poziciji zapisovalca – fotografskega objektivna, ki pa se z Gluvićem – plesalcem prekriva samo delno: za bralca je ostala le še distanca, s katere sledi transformacijam obeh plesalcev, tadva pa ga vabita, da se tudi sam pridruži plesu. S tem ga hkrati vabita, da skupaj z njima distanco preseže. Kajti "poletni ples" ne pozna distance. In ne prizna spominov. Kajti "odpadnik ali pesnik drobi moje prste / vedno, ko zapisujem besede." – in z evokacijo spominov briše(m) resničnost. Skratka: pesnik se je skrtil (a ne izginil), na oder je prišel plesalec.

Ljubezen, erotika, ritual, karkoli že je to, kar prakticira; "poletni ples" je za plesalca vedno kljubovanje: svetu, planetu, kozmosu ... Vedno seveda v paru in to je bistveno. Ritualni par mora biti stopljen v eno: kajti žrtveno jagnje je lahko eno samo. Lahko plešeta sredi arene ljudi, ki izriva v krog vsakič novo žrtev. Lahko sta zadnja zaljubljenca in plešeta v kletki, osamljena, "kot razstavljeni podobi". Lahko sta popolnoma sama. Pa ne v zadnjem poletnem plesu. Zato pa v zadnji plesni dvorani. To je zdaj njuno (naše) orožje. In tu se vsa stvar tudi konča. Zdaj se lahko kljubovanje nadaljuje.

Če skušamo pogledati na zbirko *Zadnji poletni ples* v kontekstu njegovega prejšnjega pesniškega ustvarjanja, lahko ugotovimo vsaj to, da je Gluvić v pričujoči zbirki dokončno prerasel vse ideologije in svetove ter vsakršen angažma, ki je bil na tak ali drugačen način prisoten v njegovih prejšnjih zbirkah. Na teh temeljih pa se nam

zdaj predstavlja spremenjen, čeprav ne revolucionarno drugačen. V osnovi je še vedno kljubovalec. Le da zdaj to kljubovanje nima za svet nobenega praktičnega pomena. Ima pa ga za Gluvića, saj se v njem končno lahko najde. To mu prej, velikemu trudu navkljub, ni uspelo.

Kaj pa bralec? O *Zmerjanju lepe Vide* je bilo nekoč zapisano, da je to morda poezija, ki ji je prvi naslovnik avtor sam in krog njegovih prijateljev. Zdi se mi, da bi se ob *Zadnjem poletnem plesu* lahko enakovredno odločal med obema možnostma – prvič: pozicija avtorja kot prvega (in edinega) naslovnika je tu še bolj radikalna (celo prijatelji že izpadejo iz seznama naslovnikov); ali drugič: to je poezija, ki se dejansko odpira vsem bralcem in ki nam lahko pove izredno veliko, če smo jo pripravljeni poslušati.

Obstaja pa še ena možnost. Morda nas Gluvić vabi v skupni ljubezenski plesni ritual. Ritual, v katerem nas mora eliminirati zato, da najde sebe in v katerem se moramo mi sami izgubiti, zato da se kje drugje (morda v kakšni drugi pesmi ali zgodbi), v kakšnem drugem ritualu spet najdemo. In potem kljubujemo skupaj z njim. Nam pa ostaja odločitev, ali se bomo odzvali temu vabilu.

Marcello Potocco

W A L S E R

Robert

Robert Walser: Pomočnik

Prvi slovenski prevod švicarskega romanopisca, ki je s poetičnim slogom in prodorno psihologizacijo močno zaznamoval mlajšega sodobnika Kafko. *Pomočnik* je avtobiografska zgodba o melanholičnem samotarju, ki se ne more prilagoditi razkrajajočemu meščanskemu okolju.